

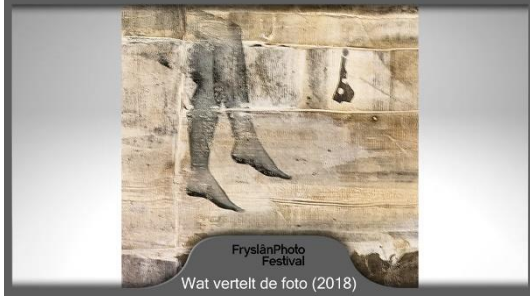
Nodig voor deze les:

Per tweetal één camera (kan ook telefoon of tablet zijn)

Dia 1	Startdia
 A slide thumbnail with a white background. At the top, the text 'Wat vertelt de foto?' is enclosed in a white rectangular box. At the bottom, there is a dark, semi-circular graphic element containing the text 'FryslanPhoto Festival' and 'Wat vertelt de foto (2018)' in white.	<p>In deze les gaat u met de klas kijken naar foto's. Deze foto's zijn ook tijdens het festival te zien.</p> <p>Het doel van deze les is dat de leerlingen gaan nadenken over beelden en hun betekenis. De onderliggende vraag is telkens: wat wil de fotograaf met deze foto vertellen binnen het thema "Mijn Plek".</p> <p>Deze les is onafhankelijk van het festival te geven. Het is ook niet noodzakelijk om eerst lesbrief 1 over perspectief en compositie te geven. Het heeft echter wel een duidelijk meerwaarde wanneer dit wel gebeurt en de leerlingen de foto's ook in het echt kunnen zien.</p> <p>Deze les kan op twee manieren worden gegeven.</p> <p>Klassikaal: samen met de klas kijkt u naar de foto's en u bespreekt met de leerlingen wat er op de foto's staat en wat de fotograaf daarmee bedoeld.</p> <p>Coöperatief: Middels Rondpraat discussiëren de leerlingen over de foto's. Deze didactische structuur staat hieronder beschreven.</p> <p>Werkwijze rondpraat:</p> <p>Na een korte individuele denktijd wisselen de leerlingen in groepjes van vier hun antwoorden uit. Samen komen ze tot één groepsantwoord (consensus). Dit groepsantwoord wordt met de klas gedeeld.</p> <p>Aandachtspunten rondpraat:</p> <p>Zorg ervoor dat er geen discussie ontstaat wie met rondpraat begint. Geef de leerlingen een nummer en zeg welk nummer begint. Na afloop kunt u dan ook aangeven welk nummer het groepsantwoord geeft.</p> <p>Werk met spreektijd. Geef bijvoorbeeld elke leerling 30 seconden de tijd om zijn/haar antwoord te geven. Na de rondpraat kunt u dan nog 1 minuut geven om tot consensus te komen.</p> <p>Nadat de groepjes hun mening hebben gegeven kunt u m.b.v. de teksten die bij de foto's staan aangeven wat de fotograaf zelf hierover zegt. Deze teksten zijn door de fotografen zelf aangeleverd.</p>

Dia 2

Ton Aartsen



Frysland Photo Festival
Wat vertelt de foto (2018)

Mijn basisfascinatie is het onzichtbare dat bepaalt wat wij mensen doen en laten. Het verschil tussen wat we zeggen en wat we doen. Ons functioneren wordt bepaald door innerlijke krachten vanuit onze genen, sociale context en hormonen. Zeg maar het onderbewustzijn. Onze lichaamstaal, gedrag en dromen zijn het zichtbare van het onzichtbare. Mijn overtuiging is dat elk mens leeft in zijn eigen universum met zijn eigen realiteit, dus ik ook. Deze fascinatie drijft mij als kunstenaar en daarom wil ik mijn verborgen wereld in beeld brengen.

Dia 3

Marjo Albers



Frysland Photo Festival
Wat vertelt de foto (2018)

Wie ben ik? Ik vind het een lastige vraag. Elk antwoord erop lijkt tekort te schieten, is incompleet. Mijn ervaring is dat als er doorgevraagd wordt op deze vraag, er vertwijfeling ontstaat. Niet alleen bij mij maar ook bij anderen. Want wie ben jij? Deze vraag raakt aan een intiem gedeelte van jezelf. Hoe goed ken je jezelf en wat wil en kun je laten zien van jezelf? Deze fotoserie/stopmotion is een vastlegging van wat er non-verbaal gebeurt met de persoon in kwestie, wanneer ik deze vraag stel.

Dia 4

Reiny Bourgonje



Frysland Photo Festival
Wat vertelt de foto (2018)

Dit is een fotoserie rond de vrijwilligers van het Barentszproject. Zij reconstrueren in Harlingen het expeditie-schip van Willem Barentsz. Het zijn stoere bevlogen mannen. Niet om zomaar een portret van te maken. Het moest bijzonder zijn, net als hun project. Ik dacht aan personages uit Barentsz' tijd. En zo kwam als vanzelf de link met het thema van het fotofestival: Wie ben ik.

Verschillende personages kwam ik tegen. Mannen als Willem Barentsz – koopman, wetenschapper, cartograaf en expeditieleider. Jacob van Heemskerck – dappere schipper en aanvoerder (later admiraal). Gerrit de Veer – lagere officier, verhalenverteller en schrijver; hij hield een dagboek bij. Lenaert Heyndricks – de gezellige scheepskok. Hans Vos – barbier, chirurgijn en grappenmaker. Duncker Jacob Jansz – stoere en sterke matroos. Jacob Evertsz – scheepsjongen, kat uit de boomkijker, stond zijn mannetje. En vele anderen.

De portretten zijn gemaakt met natuurlijk daglicht in de naastgelegen werfloots. Niet in een atelier of studio maar zo natuurlijk mogelijk. Met een vleug Rembrandt-licht, beschikbaar gesteld door de lichtkoepels in de loods. De doorleefde tronies komen zo mooi authentiek over. Toen ik werd gevraagd om deze vrijwilligers te portretteren twijfelde ik geen moment. Dit is mijn ding. Spanning en expressie in fotografie.

Dia 5**Saskia Bruinsma**

Wie we zijn, ligt niet vast. Het wordt voortdurend beïnvloed door je leven in de samenleving waarin je je bevindt of begeeft. Wanneer je je niet thuis voelt in de samenleving, kan dissociatie je elders houden en zelfs een thuis voor je worden. Lange tijd kan dat goed voelen, maar het zorgt ook voor verwijdering en grote eenzaamheid. Dit meisje wil terug naar een samenleving, nu ze verlangt naar een samenzijn. Ze had zich even niet gerealiseerd, hoe ver ze daar inmiddels verwijderd van was geraakt. Een trauma stond nog in de weg. Hier moest ze zich eerst nog doorheen zien te worstelen.

Dia 6**Ton Groothaar**

Wonen, werken en leven in een groen, eetbaar landschap in verbinding met de natuur. Dat is het idee van 'ecoparadijs' Frijlân, een project ten zuiden van Leeuwarden. Frijlân omvat een 0,8 hectare groot terrein rond een oude boerderij. De vijf vrouwen die dit initiatief namen, wonen er sinds het begin 2018. Ze leven zelfstandig in yurts en woonwagens en zijn zeer gemotiveerd om hun idealen te verwezenlijken.

Dia 7**Heleen Haijtema**

'Friend or Foe' is een samengestelde collectie beelden die speelt met identiteit. Voornamelijk door het wegnemen van een duidelijk aanwijsbare eigenschap die de identiteit van een persoon of object kan vaststellen. Instinctief moet je zonder deze referentie een conclusie trekken. Friend or Foe? Vriend of vijand?

Dia 8**Leonardo Horta**

Disharmonie: gebrek aan overeenstemming, onenigheid, tweedracht, verdeeldheid, wrijving.

Deze serie is mijn persoonlijke interpretatie van de gevoelens van verdeeldheid die migranten kunnen ervaren. Een sentiment van misplaatsing, zich nooit helemaal thuis voelen, waar dan ook in de wereld... En de uitdaging om jezelf niet te verliezen. Maar verlies geeft ook ruimte voor vernieuwing, herwinning en terugwinning.

Disharmonie: een nalatenschap van migratie.

Alle geportretteerden zijn van Braziliaanse afkomst en zijn gevestigd in Noord-Nederland.

Dia 9

Bas Jongerius



Het project Landcruiser Astronaut neemt je mee in het voertuig van de globetrotter: een heuse Toyota Landcruiser. Iedereen die reist, kent het gevoel wel: je gaat op reis, vliegt ergens heen en stapt versuft een vreemde wereld binnen. Reisfotograaf Bas Jongerius voelt zich dan vaak net een astronaut.

Tijdens zijn reportages voor internationale organisaties rijdt hij vaak in zo'n grote fourwheeldrive door steeds een nieuw decor. De afgesloten omgeving voelt dan als een cocon. Van die ervaring maakt hij op iedere reis een foto, door de voorruit van de Landcruiser. Want die auto voelt als een soort filter, tussen de fotograaf en zijn wereld. En daarmee staat hij symbool voor het beroep van fotograaf; die is altijd meer observator dan deelnemer. "Eigenlijk ben je er als fotograaf nooit helemaal", aldus Bas. Op het FryslânPhoto Festival deelt hij deze ervaring met de bezoekers.

Zijn expositie toont de foto's die hij maakte vanuit de Landcruiser, op diverse plekken in de wereld. Daarnaast staat het oermodel van de Toyota Landcruiser. Wie plaatsneemt achter het stuur, ziet aan de binnenkant van de autoruit reisfoto's langskomen die Bas in Friesland maakte. Zo beleeft de kijker de Landcruiser Astronaut-ervaring helemaal zelf.

Dia 10

Erik Jan Koopmans en Florian Cats



De afgelopen jaren hebben social media een steeds grotere invloed én impact op ons leven gekregen. Ze zijn haast een soort instrument geworden waarmee we kunnen meten hoe slim, grappig, fit, mooi, sexy, succesvol en 'uniek' we moeten zijn of worden. En het lijkt erop dat mensen beginnen te geloven in deze verdraaide spiegel functie. #thenewme is een kunstproject dat de tegenstrijdigheid van social media probeert te verbeelden.

Wanneer je de trends op social media niet volgt en niet meedoet aan het 'exposeren' van jezelf, dreig je haast een buitenstaander te worden. #thenewme onderzoekt de hang naar en de betekenis van die geldingsdrang van mensen en stelt daarbij de vraag: moeten we niet gewoon proberen onszelf te accepteren zoals we zijn?

"We combineerden de foto's van verschillende mannelijke en vrouwelijke personen. Door deze transformatie ontstonden nieuwe menselijke levensvormen. De beelden zijn telkens geschoten in dezelfde ruimte vanuit dezelfde hoek. Hiermee wilden we een brug creëren tussen realiteit en absurditeit."

Dia 11

Geja Kuiken



In een klassieke Volvo ben ik langs de Zijderoute getrokken. Een eeuwenoude handelsroute tussen oost en west die nog duidelijk herkenbaar is tussen Turkije en China. Behalve waren, werd ook het geloof verspreid door de handelaren die gebruik maakten van de Zijderoute. Het was een reis langs tal van bevolkingsgroepen met elk hun eigen cultuur, geloof en leefomgeving. Ik heb geprobeerd het verloop van de etnische en uiterlijke kenmerken in beeld te brengen. In de beelden is het verloop van het Europese naar het Aziatische gezicht heel duidelijk zichtbaar.

Dia 12

Dolph Kessler



Oqaatsut ligt in West-Groenland bij de Disco Bay, een baai vol met ijsbergen die op de werelderfgoedlijst van Unesco staat. In de 18e eeuw heette het dorp Rodebay en was het de plek waar Nederlandse walvisvaarders hun walvissen op het land sleepten en verwerkten. Toen woonden er honderden Inuit. Nu nog slechts een handje vol. In de afgelopen winter zelfs niet meer dan 26. Daarvan voorziet de helft door middel van visvangst in hun onderhoud. De andere helft heeft taken in de dienstensector, zoals in de administratie, in de dorpswinkel, als leerkracht in het kleine schooltje (vijf leerlingen) of is betrokken bij het aanleveren van drinkwater.

In de zomer is het dorp slechts per boot te bereiken. In de winter is de zee dicht gevoren. Het dorp is dan vanaf Ilulissat alleen met sledehonden of een sneeuwscooter te bereiken. Temperaturen in de winter gaan tot minus 40, in de zomer tot plus 15 graden Celcius. In mijn fotoreportage geef ik een indruk van het dorp waar ik in 2015 en in 2018 enige tijd verbleef. Ook maak je kennis met enkele inwoners die ik daar ontmoet heb.

Dia 13

Jolanthe Lalkens



Mijn serie is absoluut geïnspireerd op het thema 'Wie ben ik'. Ik heb verschillende mensen gefotografeerd die bezig zijn met een zoektocht naar hun eigen ik. Hier gaat het ook vaak over de identiteit man of vrouw. De geportretteerden gaan daar op verschillende manieren mee om. Het is best lastig om naar de buitenwereld toe goed te omschrijven wat dit precies inhoudt. Mensen proberen hun toch vaak in te delen in ofwel de categorie man of de categorie vrouw. Ik heb één meisje gefotografeerd dat zichzelf als soort onzijdig 'Non Binary' ziet. Daarnaast iemand die zichzelf als 'Gender Fluid' bestempelt.

Het gaat mij om het kijken. Wat zie je? Het zijn stuk voor stuk zulke prachtige en bijzondere mensen. Ze zijn zichzelf en dat is wat ik wil laten zien. Dat je kunt zijn wie je wilt zijn

Dia 14



Tryntsje Nauta

Met haar serie 'Gelske' brengt Tryntsje Nauta een eerbetoon aan de zwartbonte Fries-Hollandse koe. Deze staat door haar verwevenheid met de geschiedenis van Friesland, centraal in de herberg van Omke Jan in Woudsend. "In begin 2018 vroegen zij mij daarom om me hierdoor te laten inspireren voor een fotoserie. Ik kwam uit bij koe Gelske 135 van melkveehouder Romke Schaap uit Ypekolsgea. Diens speciale band met koe Gelske bracht me ertoe het zachtmoedige karakter van het dier te vangen in een intieme portretserie. Ik legde niet alleen Gelske zelf vast, maar ook haar tante Gelske, nichtjes Gelske en haar pasgeboren kalfje Gelske."

Het zijn tactiele portretten geworden die lichtelijk verwijzen naar de geschilderde regentenportretten uit de Gouden Eeuw. "Wat rijkdom betreft doet de stofuitdrukking van de zwartfluwelen vacht en de blauw glanzende ogen van de koeien niet voor deze regenten onder."

Dia 15



Ingrid van der Spoel

Ieder wezen is uniek; er is er maar één van. Ook van mij. Maar wie ben ik? Kan identiteit wel beschouwd worden als vaststaand gegeven of is deze aan verandering onderhevig? Als alle cellen in ons lichaam meerdere malen worden vervangen door nieuwe exemplaren, blijven wij dan wel dezelfde? En wat als de dood zijn intrede heeft gedaan, waar blijft dan onze identiteit? Lekt deze weg, tezamen met onze lichaamssappen, de bodem in, als voedingsbron voor nieuw leven? Met een nieuwe identiteit, of blijft de ouwe toch nog bestaan?

Naast genetische aanleg bepaalt onze leefomgeving wie wij zijn. Mijn leefomgeving vormt me. Ik voel mij het meest mijzelf in een omgeving die natuurlijk en ongerept is, waarbij ik kan dwalen en opgaan in de natuur die mij omringt. Wonen in het noorden van Nederland, dichtbij de kust, geeft mij voldoende zuurstof om helemaal mijzelf te zijn. De zeebries voorziet mijn cellen van nieuwe energie. Door het trekken van grenzen en niet-grenzen, kan ik één zijn met het landschap, met de natuur. Dit bepaalt mijn identiteit, het eigene in relatie tot het andere.

Dia 16

Sjaak Verboom



'Dit is mijn Land' is een documentair fotoproject van Sjaak Verboom. Een fotoserie over identiteit en verbondenheid. Op elke foto staan twee vrouwen in een Nederlands landschap, een autochtone vrouw naast een allochtone. Beide hebben een Nederlands paspoort. Beide gaan gekleed in hun eigen authentieke kleding. Kleding dient niet slechts om naaktheid te verhullen maar ook om identiteit te onthullen.

Door hun kleding tonen de vrouwen hun identiteit, hun roots, de groep waar ze bij horen. Maar door zich te laten fotograferen samen met iemand met een totaal andere dracht, verbreken ze de exclusiviteit van de groepsidentiteit. "Wij beiden, zoals we hier naast elkaar staan, zijn mens. Door onze kleding tonen we waar we vandaan komen, maar door onze pose benadrukken we iets veel belangrijkers: wij zijn mens. Vrouw. Moeder. Wij zijn Nederlander."

Dia 17

Helen de Vries



Wie bepaalt de grenzen van ons bestaan? Soms zit iemand in een verkeerd lichaam of wil hij of zij net iets anders dan 'gewoon' zijn. Men wordt erop aangekeken en veroordeeld omdat het afwijkend gedrag is, en niet hoort. Vaak resulteert dit in het zich schamen voor de eigen identiteit en gaat men het stiekem doen. Het wordt een obsessie voor de persoon in kwestie. Soms zitten we vast in een keurslijf, omdat de samenleving dit ons 'ongewild' oplegt. We zien geen kans om te ontsnappen en verdwijnen in de donkere kamers binnen onze eigen grenzen.

Dia 18

Saskia Wagenvoort



"Iedereen is in zijn leven wel door iets of iemand beschadigd. De kunst is om jezelf op een zo'n mooi mogelijke manier bij elkaar te houden." In de portretten van Saskia Wagenvoort speelt de natuur een belangrijke rol, vaak in de vorm van bloemen en insecten. Het spel tussen fotografisch vastgelegde realiteit en nieuwe, toegevoegde elementen zorgt voor een beeld dat vragen oproept. "In mijn werk is een groot verlangen naar schoonheid en heelheid, naar stilte... Door elementen toe te voegen in de tweede laag zoals bloemen, insecten en naaiwerk, zie je niet alleen de schoonheid, maar daaronder ook de verborgen vergankelijkheid en pijn, een bitterzoete werkelijkheid."

Dia 19

Iepen Doarp: Marieke Nauta - Kijk in de Vegte



Iepen Doar(p) - Fries voor open deur / open dorp - publiceerde in de eerste helft van 2018 online op iependoarp.eu en bij omroep Fryslân op radio en televisie 129 audiovisuele verhalen. Zo werden alle huishoudens van het kleine Friese dorp Feanwâldsterwâl geportretteerd. Iepen Doar(p) is een idee van documentairemaker Sjoerd Litjens en onderdeel van het hoofdprogramma van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad 2018. Het is een alternatief onderzoek in geluid en beeld naar mienskip, een begrip dat historisch en cultureel gezien een bijzondere betekenis heeft in Friesland; de provincie met de grootste kleine dorpsdichtheid van Nederland.

De foto's bij dit artistiek journalistieke project zijn gemaakt door Marieke Kijk in de Vegte en Tryntsje Nauta. Kijk in de Vegte: "De mensen in Feanwâldsterwâl zijn zich over het algemeen zeer bewust van de positie die ze innemen binnen een kleine gemeenschap. Bij dat bewustzijn en de vanzelfsprekendheid daarvan, hebben we met plezier en verwondering stilgestaan. Nauta: "Fotografisch is het platteland en dus dit project interessant vanwege de ruimte en het ook ruim aanwezige natuurlijke licht, dat voor behoud van de omgevings sfeer zorgt. Met onze beelden van Iepen Doar(p) verbeelden we het dorpse, daar waar het idyllische en het rauwe samengaan."

Dia 20

Laura Böök



Voor de serie Walking on Rivers fotografeerde Laura Böök Congolese vluchtelingen die zich in Noord-Finland hebben gevestigd, na vijftien jaar in een vluchtelingenkamp te hebben geleefd. Ze was geïnteresseerd in het vastleggen van de voortdurende veranderingen in hun nieuwe (t)huis in Pudasjärvi, een klein stadje hoog in het noorden van Europa waar de helft van de lokale bevolking de laatste decennia is vertrokken. Verandering en ons vermogen om te gaan met verandering, als individu en als samenleving, is een centraal thema van het project.

"Bij plaatsjes zoals Pudasjärvi denk je niet direct aan een multiculturele gemeenschap, en dat maakte het tot een interessante plek om te fotograferen. Tijdens het werken met de Congolese vluchtelingen vond ik het belangrijk de focus op het heden te leggen en op de toekomst die vorm begint te krijgen, in plaats van het pijnlijke verleden."

De naam van de serie, Walking on Rivers, verwijst naar een onwaarschijnlijke reis. Nadat ze hoorden dat ze naar Finland konden verhuizen, hebben de families nog enkele jaren gewacht. "Uiteindelijk kwamen ze terecht op een plek zo ver noordelijk dat je in de winter over het bevroren water kunt lopen."

Dia 21



Marie Hald

Marie Hald woont en werkt in Kopenhagen, Denemarken. Ze behaalde de Bachelor of Arts in fotojournalistiek aan de Deense School voor Media en Journalistiek en heeft ook gestudeerd aan het International Center of Photography in New York City. Hald heeft een World Press Photo Award gewonnen, de Deense Foto van het Jaar en vele andere internationale prijzen voor haar lange termijn-project, waarin het leven van een Deense moeder in de seksindustrie wordt beschreven.

Ze exposeerde in musea zoals Haus der Photographie der Deichtorhallen in Hamburg en het Nobel's Peace Center in Oslo. In 2018 exposeerde Hald haar eerste solotentoonstelling 'A New Me' in Fotografiska, het Zweedse museum voor fotografie. Onlangs werd ze genoemd als één van de zes nieuwe talenten wereldwijd die zijn ontdekt door de World Press Photo-stichting.

Dia 22



Anne-Stine Johnsbråten

Veel jonge moslims met een allochtone achtergrond worstelen om hun rol en identiteit te vinden, zowel in de Noorse samenleving als in moslimgemeenschappen. Een negatieve focus op de islam in de media gedurende meerdere jaren, heeft ertoe geleid dat minderheidsjongeren zich gestigmatiseerd voelen en dat ze als verdacht worden beschouwd. Wat denken jonge moslims over hun geloof en hun plaats in de Noorse samenleving?

Dia 23



Gina Clausen

'The new wave' geeft een blik op de classificaties en vereisten van de maatschappij om 'normaal' te handelen. We hoeven niet altijd aan de verwachtingen van anderen te voldoen, alleen omdat we allemaal verschillend zijn. De fotoserie van Gina Clausen Karlengen is een tegenreactie op deze verwachtingen en vertegenwoordigt een spectrum van persoonlijkheden dat deze normen trotseert.

De opdracht

1. Maak foto in de stijl van één van de fotografen die net zijn besproken. Laat in deze foto iets zien dat echt bij je hoort.
2. Maak nog een foto van hetzelfde onderwerp, maar nu zoals jij hem mooi vindt.
3. Bespreek de twee foto's in je tafelgroepje

FryslânPhoto
Festival

Wat vertelt de foto (2018)

De leerling maakt als verwerking minimaal twee foto's.

1. **Maak foto in de stijl van één van de fotografen die net zijn besproken. Laat in deze foto iets zien dat echt bij je hoort.**
2. **Maak nog een foto van hetzelfde onderwerp, maar nu zoals jij hem mooi vindt.**
3. **Bespreek de twee foto's in je tafelgroepje**

Idee: richt na afloop van deze les een kleine expositie in met de gemaakte foto's.

Foto's die worden gemaald naar educatie@fryslanphoto.com maken kans om op de website van het festival gepubliceerd te worden.

